

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԿԱՐԳԻ ԿՈՄԻՏԵ

ՄՇԽԿ

ՀԻՄՆԱԿԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կես տարվանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպեկով.
 Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
 Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
 Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
 Տ է Լ Է Ք օ ն № 253.

Պարագրուծները բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
 Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
 Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.
 Տ է Լ Է Ք օ ն № 253.

ԲՈՒՄԱՆԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Թշնամու գիրքը և ոյժը Կորէայում.— Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Վիճակագրական պատկերները ցուցանանքէս. Նամակ Շուշուց. Նամակ Աստրախանից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Պատերազմի լուրեր. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.— ՀԵՌԱՅԻՐՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.— Համասօնադուրութիւն:

ԹՇՆԱՄՈՒ ԳՐԻՔԸ ԵՒ ՈՅԺԸ ԿՈՐԵՅԱՆ

Հեռուար-Արևելքի փոխարքայի պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ, որ պղպտակ էր մեր երեկվայ համարում, ասված էր Կորէայում տեղի ունեցող զէպքերի մասին հետեւելով. «Մուզարկութիւնը ցոյց տուեց, որ Պակչէնը գրաւված է թշնամուց: Պակչէնը գետի աջ ափին գտնվում են հապօնացիների երկու վաշտ և մօտ երեք հարիւր հեծելազօրք գետից երկու վերստ հեռավորութեան վրա գետեզված պահակակետերով: Անչժու քաղաքում կան 3000 հապօնացիներ: Անգալար Յինամուր են համուսնում հապօնական պատերազմական և փոխարքոյ նաւեր: Յինամուրում ափ իջնող զօրքերը գիւմում են գէպի Պէնեան և այնտեղից զէպի ճանապարհ և Կանգէ:»

Որպէս զի մեր ընթերցողները գաղափար ունենան այն տեղերի և այն գործողութիւնների մասին, որոնց մասին յիշատակում է պաշտօնական հաղորդագրութիւնը, առաջ ենք բերում «НОВОЕ ВРЕМЯ» լրագրից հետեւեալ կարևոր մեկնութիւնը:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՀԱՄԱՄՈՒՆ ԳՈՒՈՒԹՅՈՒՆ

«Ինչ և լինի ուսու-հապօնական պայքարի ելքը—ասում է Ֆրանսիացի նշանավոր արևելագետ Ուլար—համասօնադուրականութեան (պանմօնադուր) էվոլուցիան շատ շուտով հանգէս դուրս կը դառնայ եւրօպայի ապագայի համար մի առաջնակարգ խնդիր:»

Մինչև այժմ եւրօպայում ծագրի առարկայ էին դարձնում համասօնադուրականութեան պաշտպանը, բայց այժմ, երբ այդ գաղափարի արդեան է հանդիսացել Եսպոնիան, մի պետութիւն, որը եւրօպան դասի է քաղաքակիրթ աշխարհի շարքում, այժմ արդէն նա սկսել է գրաւել եւրօպական առաջնակարգ մտքերի և քաղաքական ու գրական շրջանների լուրջ ուշադրութիւնը: Եւրօպան սկսել է յուզվել և արդարակէ «դեղին վտանգի» մասին. նա վախենում է, որ «դեղին ցեղը» կարող է վերջ ի վերջոյ պատուհաս դառնալ սպիտակ ցեղի գլխին և եւրօպային գոյն է վրձնակված է հոնները, թաթարների, մոնղոլների մի նոր, ստակալի արշաւանը:

Սակայն եսպոնիան, որ շատ ուրիշ բաների հետ միասին, փոխ է առել իր ուսուցիչ եւրօպայից նաև հայրենասիրութեան դադարաբեր, իւրաքանչիւր զարգացրել է այդ գաղափարը, իր կողմից շտապեց արդարակէ «սպիտակ վտանգի» մասին և բարոյել, թէ ամբողջ դեղին ցեղը պէտք է միանայ՝ դիմադրելու սպիտակ ցեղի նուաճողական և տիրապետական ձգտումներին: Եւ հապօնացիները ստեղծեցին համասօնադուրականութիւն, հապօնական իմպերիալիզմ, որը անշուշտ, անպիսի դժուարութիւններ և գուցէ աղէտներ պէտք է ստեղծէ եւրօպական պետութիւնների համար:

Մի կողմ թողնելով առայժմ Ուլարի ուսուսնափրութիւնը «համասօնադուրականութիւնը» (Le panonongolisme Japonais) մասին, որ տարվել է «La Revue» հանդէսի մէջ, մենք

Մուզարկութիւնները պարզեցին, որ Անչժու քաղաքի առջև, Չինիչիգան գետի ձախ ափին, հապօնացիները խրամատներ են շինում: Անչժու քաղաքը շրջապատված է քառակուսի պարսպով մի վերստ երկարութեամբ: Քաղաքի ներսն էլ պարիսպներով բաժանված է թաղերի, որոնցից հիւսիսայինը բերդի դեր է կատարում: Ինակիչների թիւը փոքր է, մօտ 400 տուն: Անչժու քաղաքը գտնվում է հիւսիսային Կորէայի գլխաւոր ճանապարհների հանգույցի վրա: Այդ ճանապարհներից մէկը գնում է դէպի Պէնեան, որտեղ հապօնական բանակն է, միւսը դէպի Լչժու, որ գտնվում է ետուր գետի ափին, երրորդը դէպի Մանչուրիայի Գիրին քաղաքը, չորրորդը դէպի Կորէայի ծովափնեայ Գինգան քաղաքը: Եսպոնացիների համար Անչժուն կարող է ծառայել, իբրև յինակէտ նրանց առաջապահ զօրքի համար:

Անչժուից մինչև Լչժու գլխաւոր ծովափնեայ ճանապարհով 185 վերստ է: Չինիչիգան գետը քաղաքի մօտ ունի կէս վերստ լայնութիւն, իսկ խորութիւնը մարդու հասակից աւելի է, թէև կան և անցնելու տեղեր՝ հոններ: Գինեքալ Միշչինիօի զեկուցագրից երևում է, որ հապօնացիները մտադիր են Անչժուի առաջ շինել երկու կամուրջ: Մի երեսուն վերստ Անչժուից անցած ճանապարհը բարձրանում է դէպի սուր գագաթներ և իջնում Պակչէն-Կուզին գետի ափը: Այդ գետը լայն չէ, բայց խոր է: Մի արշաւ էլ անցնելուց յետոյ ճանապարհին առաջ է գալիս Շէկիգան գետը, իսկ յետոյ Տաօլանի գագաթները: Ճանապարհը ընդ-

պէտք է ծանօթացնենք մեր ընթերցողներին պատուր Կարլ Մունցիգերի նորերս հրատարակած «Եսպոնիա և հապօնացիներ» գրքի այն մասի հետ, որ խօսում է հապօնացիների հայրենասիրական զգացումների, հապօնական իմպերիալիզմի և պանմօնադուրի մասին: Քաղաքի «НОВОЕ ВРЕМЯ» լրագրից: Պատուր Կարլ Մունցիգերը ամբողջ վեց տարի ապրել է Եսպոնիայում իբրև միտոսոսէր և քաջ ուսումնասիրել է այդ երկրի լեզուն, գրականութիւնը ու պատմութիւնը:

Թէև հապօնացիները, ասում է հեղինակը, խառն ծագումի ժողովուրդ են, բայց կազմում են մի բոլորովին միացած, համախմբված ազգ: Նրանք վերին աստիճանի համակված են ազգայնական զգացումով, այնպէս որ ամբողջ ազգը ներկայացնում է իբրև մի մեծ ընտանիք: Եսպոնիայում անհատականութիւնը (ինքնիշխանութիւն) և առանձնացումը (պարտիկուլիարիզմ) գոյութիւն չունեն, որովհետև հայրենիքի գաղափարը տիրապետում է ամեն տեսակ դասակարգի հապօնացիների մտքերի և զգացումների վրա: Մեծ ամբողջի բարեբը հանդիսանում է ամբողջ կեանքի ղեկավարը: Ազգային կրօնի միակ բովանդակութիւնը կահանութեան մէջ: Հայրենիքի բարեբի համար ամեն բան թողլատրելի է համարվում, այդ նպատակը սրբազործում է բոլոր միջոցները: Լրտեսութիւն, մատուցութիւն, թոյն և խէնջար, բռնութիւն և մարդասպանութիւն, եթէ կատարվում են հայրենիքի բարեբի համար՝ համարվում են առաքինութիւններ: Ամեն մի հապօնացու արեան մէջ ապրում է մի Մակիլիա:

Տասն և հինգ տարի առաջ, ժողովրդական լուսաւորութեան միջնատը Րօրին առաջարկեց հապօնական դժուար լեզուի տեղ գործածել անգլիականը, որովհետև այդ լեզուով խօսում են ամբողջ աշխարհում: Այդ առաջարկութեան համար նա սպանվեց մի հապօնացի հայրենասէրի ձեռքով, մի տաճարի մէջ այն պատրուակով, թէ նա մտել էր այդտեղ մի եղէգնափայտ ձեռքին և զբանով անպատուել էր ժողովրդական սրբութիւնը: Մարդաս-

հանրապէս վատ չէ. նա ամենալաւն է Կորէայի ճանապարհներից:

Կորէայում եղած հապօնական զօրքի թիւը Մէուլի, Պէնեանի և Անչժուի մէջ, համաձայն Շանգհայից ստացած հեռագրի, 52,000 է: Այդ զօրքի գլխաւոր ոյժերը հազիւ թէ հասնեն Եսպոն գետին աւելի վաղ, քան ապրիլի կէսին: Դժուարութիւններ առաջ կը բերէ մշտական անց ու դարձ կազմակերպելու հոգար գետերի վրայով: Եթէ հապօնացիները աւելացնեն և մի գորարածին, այն ժամանակ նրանք Կորէայում կը լրացնեն իրանց առաջին բանակի կազմը և կունենան 60,000 զինուոր: Եսպոնիայում կան դարձեալ երկու գորակազմեր, իւրաքանչիւրը 70 հազար մարդով: Եսպոնական մշտական զինուորական ոյժը պատերազմի համար հաշուած է 180—200,000 անձ և 60,000 ձի, բացի այդ աւելի քան 30,000 անձ պահեստի մէջ: Այնուհետև այդ երկրի և ծովափերի պաշտպանութեան համար գոյութիւն ունի դարձեալ 120,000 զինուոր, որոնք կոչվում են միայն պատերազմի ժամանակ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԻՄՆԱԿԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿՆՆԵՐԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԿԵՍ

Երէկ, մարտի 16-ին, Թիֆլիսում բացվեց մի հետաքրքրական գեղարուեստական ցուցահանդէս, որտեղ հանդէս են դրված նշանաւոր նկարչական գործերի վիճակական արտանշկարներ: Այդ գործերի մէջ դուք տեսնում էք այնպիսի գեղարուեստագէտների գործեր, ինչպէս և Բուրքէն, Վանդիկ, Բեմբրանդ, Տեյնիեր,

պանի գերեզմանը մինչև այսօր ծառայում է իբրև ուխտատեղի հապօնացի հայրենասէրների համար, զարդարվում է ծաղիկներով և բուրբուռ է անուշահոտ խոնկերով: Բայց Մօրիի, այդ նշանաւոր պետական մարդի, գերեզմանը կատարելա մոտացութեան մասին է մտաւր ինչպէս նախանձար էր համարել:

Անձնուրբութիւնը հայրենիքին երբեք անմասնակից ձեռք է ընդունում: Եսպոնացիական պատերազմի ժամանակ զէպքեր եղան, որ մարդիկ իրանց սպանում էին նրա համար, որ չէին կարողանում մասնակցել պատերազմին: Մի օֆիցէր Իէդուում, 1891-ին, ճիշդ իր փորը միայն նրա համար, որ ոչ ոք չէր ուզում լսել նրա թշնամական խօսքերը Ռուսաստանի մասին, որը, նրա կարծիքով, միշտ վտանգ է ներկայացնում Եսպոնիայի համար: Նա իր վրա գործադրեց «խարակիրի» պատիժը իր հայրիկ դամբարանի վրա, համոզված, որ իր ձայնը, գերեզմանից այն կողմ աւելի համոզեցուցիչ կը հնչէ իր հայրենակիցների կեանքին:

Մունցիգերը հաստատում է, որ Եսպոնիան երբէք չէ կարող օտարազգիների աւար դատուալ նա կարծում է, որ բոլոր այն ժողովրդական պատերազմները, որոնք յայտնի են եւրօպացիներին, մանկական խաղալիք կը համարվեն, համասօնադուր այն պատերազմի հետ, որ տեղի կունենայ, երբ մի օտարազգի զօրք երբեք չէ մտնէ Եսպոնիա: Այդ երկրը գրաւելու համար պէտք կը լինի կոտորել մինչև ամենավերջին հապօնացուն:

Սակայն, շարունակում է գերմանացի բարոյիչը, այժմ հապօնացիները այլ ևս չեն բաւականանում իրանց կղզիներով: Նրանք վաղուց սովորել են համարել Կորէան իբրև ապագայ Մեծ-Եսպոնիայի մասը: Հակառակ է, թէ ինչու նրանք իրանց սրտին այնքան մօտ ընդունեցին Մանչուրիայի գրաւումը ուսանեցից, որովհետև, նրանց կարծիքով, դա առաջ կը բերէ, ապագայում, և Կորէայի միացումը Ռուսաստանի հետ:

Ներկայ պատերազմը, որ ծագել է քաղաքական և առևտրական պատճառներով,

Պատեր, Բուխարա, Մուրիլո, Լօրէն, Մինեալ, Ստելլա, Գրէյ, Բէյնօլդս և շատ ուրիշներ: Նկարների թիւը ցուցակով նշանակված է 325, բայց իրապէս նա շատ աւելի է:

Նկարների մէջ կրօնական և պատմական բովանդակութեամբ գործերի հետ միասին շատ կան և կենցաղավարական տեսարաններ, որոնք բնորոշ են թէ իրանց բնաւորութեամբ և թէ նկարչների ժամանակակից կեանքի արտացոլումներով:

Վիճակական գործերի ներկայ հանդէսը պէտք է գրաւէ մեր հասարակութեան ուշադրութիւնը, որովհետև նրա համար շատ գեղեցիկ մի առթիւ է ծանօթանալու նշանաւոր գեղարուեստագէտների գործերի հետ, որոնց ժողովածուները հազուադէպ են նոյն իսկ մայրաքաղաքներում: Ներկայ ժողովածուն պատկանում է մի մասնաւոր անձի, գեներալ Ֆօն-Պարկաուին, որ հանդէս է դրել իր մօտ եղած գեղարուեստական գործերի միայն մօտ փոքր, բայց բնորոշ մասը:

Ցուցահանդէսի բացումը տեղի ունեցաւ ցերեկվայ ժամը 2-ին, Փառքի տաճարում: Բացման հանդէսին ներկայ էին Կովկասեան կառավարչապետի օգնական գեներալ Յրէյէ, Վրաստանի էկզարխը, մասնդական շէյխուլի իսլամը, Թիֆլիսի նահանգապետ Սիլիչին և մամուլի ներկայացուցիչներ և բազմաթիւ հիւրեր:

Ցուցահանդէսի արդիւնքը յատկացված է պատերազմում վերաւորվածների և հիւանդների օգտին:

ՆԱՄԱԿ ԾՈՒՆՈՒՑ

Մարտի 7-ին

Երբ կարդում էք լրագրի էջերում, որ այս

հազիւ կարելի լինի ցեղական ստեղծութեան պատերազմ համարել: Չինացիները խիստ անպատերազմիկ ժողովուրդ են և հապօնացիներին դժուար թէ աջովի նրանցից ռազմիկ ոյժ դարձնել: Այդ պատճառով, յայտնի հապօնական պետական անձ Օկու-մայի մի բանի տարի առաջ արած նկատուրբութիւնը, թէ XX դարի կիսում Եսպոնիան պատերազմելու է միջին-ասիական դաշտերի վրա Եւրօպայի հետ, համաշխարհային տիրապետութեան համար, պէտք է համարել ցնորք: Եսպոնիան, ի հարկէ, ձգտում է խոշոր նպատակների, բայց միայն այնպիսիներին, որոնք հնարաւոր են Եսպոնացիները նայում են իրանց վրա, իբրև դեղին ցեղի կոչեալ պարագուհիների վրա, ուստի և թոյլ չեն տայ, որ դեղին ցեղի մեծամասնութիւնը կազմով Չինաստանը բաժանան ենթարկվի: Նրանք ցանկանում են գերակշռութիւն ունենալ Արեւելքում, բայց խելացի հապօնական քաղաքագէտները չեն երազում, ի հարկէ, համաշխարհային տիրապետութեան մասին: Թէ դեղին ցեղի առանձին ազգերը որքան մօտ են միմեանց, այդ երևում է նրանց, որ նոյն իսկ արեւելքում երկար ապրած եւրօպացիները անկարող են լինում զանազան չինացուն խապանիացուց, եթէ նրանք միատեսակ զգեստ են հագած լինում: Սովորութիւններով, լեզուով և գրութեամբ նրանք պատկանում են մի և նոյն կուլտուրական տիպին:

Իր ուսումնասիրութիւնը հեղինակը վերջացնում է յայտնելով այն կարծիքը, թէ եւրօպական Արևմուտքը պէտք է ապագայում իր զէնք ունենայ Եսպոնիան, իբրև մի զօր պետութիւն հողեկան, քաղաքական և անտեսական կողմից: Պատմութեան մէջ, Եսպոնիայի շնորհիւ, մտնում է մի նոր գործոն համամօնադուրականութիւնը: Եսպոնիան նրա դերը, այժմ անկարելի է:

Պէտք է աւելացնենք մեր կողմից, որ արեւելագէտ Ուլարը աշխատում է հէնց այդ դերը նախագուշակել:

Հ. Ա.

կամ այն գաւառական քաղաքում հայոց դրամատիկական խմբի դերասանները ներկայացուցաներ են տալիս ու աշորութիւն ունենում— զարմանում էք ու հարց տալիս. կնչո՞ւ դերասանները չեն բարեհաճում և մեզ մօտ գալ, քանի որ Շուշին էլ մի հայաշատ քաղաք է և ոչնչով յետ չի մնայ Գանձակից, Կրասնովոյսկից և նման քաղաքներին:

Առ հասարակ մի տեսակ սովորութիւն է դարձել այստեղ կանոնաւոր ներկայացուցանող միայն ամառը, երբ թէ տեղական և թէ եկեղոց հասարակութիւնները, գրաւում Լաւրաբաղի սարերով ու բլուրներով, բարձր են համարում ընտելեմը զմայլվելու ու քիչ ազատ շունչ բաշխել ձմեռային ճնշող մթնոլորտից յետոյ, քան թէ ներկայացուցանելու յաճախել:

Չմեք զբնական լինելով որ և է բարոյական գուարճութիւնից, շուշինի ուրախութեամբ է յաճախում թատրոն: Ասածներին իբրև փաստ կարող են ծառայել «գերասան» Բ. Յարութիւնեանի մասնակցութեամբ տեղիս սերտորդների տուած ներկայացումները, սկսած սեպտեմբերից մինչև յունիսը: Չը նայած, որ տրված ներկայացումները, դերակատարներն էլ ինքն ըստ ինքեան ոչնչով ճարել չեն ընկել, այնուամենայնևն հասարակութիւնը և մանաւանդ աշակերտ դասակարգը շարունակ յաճախել են նրանց: Կը նշանակէ Շուշում ներկայացումների պահանջ կայ, չը նայած, որ նրան բաւարարութիւն տուող չը կայ:

Գուցէ մեզ առաքեն, թէ ինչո՞ւ սերտորդները չեն հաւաքվում ու սխտեմատիքաբար ներկայացումներ տալիս: Ծիշտ որ կողմից գիտողը՝ նկատի ունենալով քաղաքիս հայաշատութիւնը, կարող է այդպիսի մի հարց տալ: Բայց երբ մտնէք մեր մթնոլորտը՝ որը խեղդելու չափ մտնէք մեր գուցէ վերև յիշած հարցը չը տար մեզ: Ծիշտ է, անցեալ տարիները գոյութիւն է ունեցել այստեղ սերտորդների մի խումբ, բայց նա ինչ-ինչ պատճառներով բայց զրկվել է: Աւելորդ էք դրա վրա և այն, որ տեղիս օրիորդներից ոչ ոք չէ համաձայնվել բեմ գուրու, առ «պապականներ» ու «մամաշաներ» բեմահանդիսների շնորհիւ, այն ժամանակ ամեն բան հասկանալի կը լինի:

Առհասարակ մեզ մօտ այդպիսի և նման հասարակական գործունեութիւնները չեն կատարող յարատեւել, քանի որ տեղի ունեն գանազան հայացքներ, որոնք այնպիսի խոր արմատներ են ձգել հասարակութեան մէջ, որ հարկաւոր են վերին աստիճանի արմատական միջոցներ գրանց արմատախիւ անելու: Բայց ինչպէս ասենք դա, քանի որ «այսինքն» ու «այանքն» շարունակ ապրելու տարմադրութիւն են ցոյց տալիս ու քիթները տեղի անտեղի կոխում են այս կամ այն գործերի մէջ: Դրանցից նոյն իսկ առօրեայ կեանքում հանգստութիւն չը կայ Մինչև որ չը վերանայ դրանք աշխարհից և առաջ չը գան երիտասարդ, թարմ սերունդներ, զուրկ բոլորովին նախապաշարմունքներից և հասարակական կարիքները սրտին մօտ ընդունող, մոռանալով մի բայէ «կեցցէ անձն իմ» բանաձևը— շատ դժուար է գործ տեսնել, շատ...

Սակայն, յուսահատված, չը պիտի ձեռներս ծայած, սպասենք այդ երանելի ժամանակին: «Կեանքը—կուր է»: Ուրեմն, քանի գոյութիւն ունենք, անենք ինչքան կարող ենք...

Իս ամեն մէկին պարտականութիւնն է... կովկասեան

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԿԱՆՆԵՐ

Փետրվալի 26-ին Հազիւ թէ լինել մի այլ տեղ, որտեղ հայ հասարակութիւնը այնքան անտարբեր լինի զէպի հասարակական շահերը, որտեղ այնպէս երեսի վրա ընկած լինեն հայ հասարակական գործերն ու հիմնարկութիւնները, ինչպէս այդ նկատվում է Աստրախանում:

Ինչպիսի լուրջ և ծանրակշիւ հարց էլ լինի, ինչպիսի հրատապ և պատասխանատու խնդիրներ իսկ ձագին տեղիս հասարակական ասպարէզում հայ հասարակութեան ցոյց տուած վերաբերմունքը զէպի այդ խնդիրները աւելի քան պատրասակելի է: Այնտեղ, ուր աստրախանցի հայը սեփական շահ չունի, որտեղ պատասխանատու է թէկուզ մի երկու ժամ նուիրվել հասարակական գործերին՝ աստրախանցի հայը խոյս է տալիս այդպիսի տեղերից, որովհետև չունի այնքան դիտակցութիւն, որ հակառակ, թէ հասարակութեան ծառայելով՝ մասամբ իրան էլ է ծառայած լինում, որ հասարակական շահերը պիտուանելով իր շահերն ևս պատասխանած է լինում: Դրան ասպարոյց տեղիս ծրարական ժողովներն են, որոնք ինչ նպատակով

էլ կարգվելին լինեն՝ հասարակութեան կողմից մի և նոյն անտարբերութեան, կամ աւելի ճիշդն ասած մի և նոյն արհամարհանքին են արժանանում:

Փետրվարի 25-ին, տեղիս հայոց օրիորդաց ուսումնարանում կայացած ծխական ժողովը մի աւելորդ անգամ ապացուցեց, որ իսկապէս մեզ մօտ ոչ ոք չէ ուզում հասարակութեան ձրի ծառայել: Ժողովը կարգվել էր տեղիս հայոց գերեզմանատան Ս. Յարութեան եկեղեցու նոր երէցիփոխ ընտրելու համար: Չը նայելով, որ սա մի և նոյն նպատակով կարգված երկրորդ ժողովն էր, սակայն ներկայ էին թեքող, Աստրախանի հայոց եկեղեցիները ունեն աւելի քան 800 ծխականներ, սակայն երկրորդ ժողովն իսկ կայանում է 21 ծխականների ներկայութեամբ: Իս գուցէ այլ տեղերի համար գործառնալի է, սակայն մեզ, աստրախանցիներին համար, սովորական բան է:

Ներկայ եղող ծխականներից մի քանիսին յիշեալ պաշտօնի համար թեկնածու ընտրելուց յետոյ, երբ վերջիններս հրաժարվեցին այդ պաշտօնից զանազան պատճառաբանութիւններ հատեալ ստիպելով, ժողովականները ձերբազակայ անձերի, թէ ևս վստահ չէին նրանց համաձայնութեան վրա, սակայն ուրիշ էլ չը կար: Չայնքերի բազմութեամբ երէցիփոխ ընտրվեց պ. Յ. Յակոբեանց:

Ծառայել է արձանագրել, որ այստեղ մեր ծխական ժողովներում յաճախ է պատահում, որ օգտվելով ծխական իրաւունքից, թող են տալիս իրանց յաճախ խանգարել ժողովի կանոնաւոր ընթացքը և նախագահին կամ ժողովականներին երկար ու ձիգ զբաղեցնել իրանց անհեթեթ հարցերով, որոնք երբեմն իսկապէս անտանելի են դառնում: Կան և այնպիսիները, որոնք ծխական ժողովները համարում են անձնական հաշիւների մարտիկ տեղեր: Այսպէս, օրինակ, այս ժողովում, երէցիփոխ պաշտօնի համար գաղտնի բուրձարկութեամբ թեկնածու առաջարկվեց ժողովից բացակայ եղող մի անձ մի ձայնով, սակայն երբ բոլոր թեկնածուները բուրձարկվեցին, յիշեալ անձին ոչ մի սպիտակ թուէ տուող չեղաւ, այսինքն Նէնցայթ թեկնածութիւնը առաջարկողը նրան սե բուէ է տուել: Հարցնում ենք, արդեօք սա ծխական ժողով է, անձնական հաշիւներ մարտիկ տեղ, թէ մանկական խնդ է:

Սանջամեցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՍԻ

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մասնաճամբներին վերահսկող յանձնաժողովը երկու անգամ է հրաւիրել և թէ մեր և թէ բոլոր տեղական լրագրողներ խմբագրութիւններին մասնակցելու իր նիստերին: Մինչև անգամ մասնաժողովը առանձին հոդատարութիւն էր ցոյց տուել զէպի մամուլի ներկայացուցիչները, յատուկ սեղան դնելով նրանց համար: Որքան մեզ յայտնի է, յանձնաժողովի նախագահ Եւանդուլեան չի բաւականանայ միայն այս երկու անգամը հրաւիրելով մամուլի ներկայացուցիչներին, այլ շարունակելու է նոյնը և այսուհետև: Միւս կողմից նոյն քաղաքային վարչութեան գնահատող յանձնաժողովի նախագահ պ. Ալիխանեան արդէն յայտարարել է, որ իր յանձնաժողովի բոլոր նիստերին կարող են ներկայ լինել մամուլի ներկայացուցիչները: Համոզված ենք, որ այդ երկու նախագահները քաղաքացիական խելահասութիւնը օրինակ կը լինի և միւս յանձնաժողովների նախագահներին համար: Բայց այն ժամանակ... էլ ինչի էք պէտք այնքան ազմուկ, այնքան փոթորիկ «մի բաժակ ջրի մէջ»: Յանձնաժողովների նախագահներն իրանց այդ մարդավայ յի վճիռներով փառաւոր դաս են տալիս դուռայի հրաշաքել ձառախօններին և ազատ ընտելեման «բարեկամներին»:

Կարմիր Սայի գլխաւոր վարչութեան տեղեկութիւններին բերում է, որ Հեռուստա Արեւելում գործող բնակել կարիքների համար հիմնված բոլոր հիւանդանոցների մէջ գտնված մասնակիւնների թիւը հասնում է 14,000-ի: (Իլլյուստրացիա)

Կովկասի Բժշկական Կայսերական ընկերութիւնը մտադիր է մօտ ժամանակներս կովկասի մի քանի քաղաքներում ցոյց տալ բժշկապետ Բլիմնետալի արժող հակաթորախտային հասարակական և տալ այդ պատկերների, ցուցակների և գծանկարների էութիւնը պարզող անհրաժեշտ բացատրութիւններ:

Թիֆլիսի քաղաքային դպրոցական մասնաժողովը նարփոխում և Հաւաքարում հողաբաժիններ գնելու և դպրոցական շէնքեր շինելու համար վճել է պահանջված 30,000 ռուբլու գումարը փոխարինարար վերցնել համալսարնի համար եղած գումարից, իսկ յետոյ, երբ շէնքերը կը շինվեն, գրաւ դնել այդ շէնքերը տեղական բանկերից մէկում և վերադարձնել փոխ առած գումարը: Մասնաժողովի այդ վճիռը մօտ օրերս կը ներկայացվի քաղաքային խորհրդի բարեհայեցողութեանը:

Գանձակի և նրա մօտ գտնվող Երենեւորքի գերմանական գաղութի միջև մի մասնաւոր մարդ—Երենեւորքցի Յրիզբել Անդրեւս, ուզում է աւստրոլիի հայտնագործութիւն սկսել, օգտվելով կղզած գերական խնդրով: Սյր մասին նա խնդր էր ներկայացրել իշխան կառավարչապետի գրասենեակին: Նրան թողաւրվում է այդ, բայց առանց մենավաճառութեան, այսինքն ուրիշներն էլ կարող են երբ ուզեն նոյն տեսակ աւստրոլիներ սարքել նոյն տեղում: Բացի դրանից՝ ձեռնարկողին առաջարկել են կատարելու այն բոլոր պայմանները, որոնք պարտաւորեցուցիչ են այս առիթով հրատարակված 1896 թ.ի սեպտեմբերի 11-ի մինիստրական կանոններով:

«Ноб. Об.»-ին հետագրում են Բաթումից, որ Թարիսեանի սպանութեան գործը քննելով Բաթումում Գուլայիսի նահանգական գաւարանը մեղադրեալ Աքրահամեանին դատաւարանից 10 տարվա աւաճանակիւր աշխատանքի, իսկ մեղադրեալ Միրանեանին արաբացրեց:

Երևանի նահանգի ՉԱՆԱՅԻ գիւղից մեզ գրում են. «Այսօր, մարտի 6-ին, Չանախչի գիւղի կեղեցում, բարձրագոյն հոգևոր իշխանութեան առաջարկութեան համաձայն տեղական դպրոցի աշակերտներին ժողովրդի խուռն բազմութեան ներկայութեամբ մաղթանք կատարվեց Վերմազին աղօթներով մեր Ամենաողորմած Քաղաքի Կայսրին և նրա բազմ գործերին յաղթութիւն պարգևելու համար Հեռուստր Արեւելում: Մաղթանքներին ներկայ էին և տեղիս ծառայող ռուս ստրաժնիկները (СТРАЖНИКИ) Մաղթանքից յետոյ տեղիս գործակալ Ներսէս Բաշանայ Տէր-Նաչարարեանց բացատրեց ժողովրդին պատերազմի պատճառները և նշանակութիւնը»:

Գառնի-Բասարի ՉԻԳԻՄԱՆԻ գիւղից մեզ գրում են. «Միակ առուն, որտեղից գեղացիներ վերցնում է ջուրը իր առօրեայ պէտքերի համար, վարակված է ամեն տեսակ կեղտոտութիւններով: Առհասարակ առուակները, անցնելով գիւղի միջից, մի և նոյն ժամանակ կազմում են այստեղ գիւղի կեանքում: Այդտեղ են առատոր անում, այդտեղ է մաղթողը իր հաշիւը վերջացնում մաքուր անասունների շնտ, այդտեղ է գերական գալլաքը իր մուշտարութիւն և երեսը վեր անում: վերջապէս առուակի եզերքները լինելով գիւղի միջից, բանուկ ձառնապարթ, այդտեղ է թափվում անասունների արաթութեամբ փոխված ևս առուակի աջ և ձախ ասիւրին: Դուրս են թափում գետի առուի մէջ անմաքուր ջրեր, խառը մարդկային և անասունների արաթութեամբ փոխված ևս ևս երեսը ջրերից մի կողմ է շարժում կժի բերնին գէմ ելած մի կտոր... և անտարբեր ջուրը ջնջում ու տանում էլ ինչու չը պէտք է ասել, որ մեր առուակները իրանց ջրի որակութեամբ կարող են մրցել յայտնի քաղաքների կողմերին: Եւս: Ներկայումս վերին-Վոլյա սար գետ հայաբնակ գիւղում ժողովրդական լիզուով կուրած՝ «եաթալը» վարակիչ հիւանդութիւնը բաւական զոհեր է տարել և տանում է: Ինչն է արգելում, որ մի օր էլ այդ անկող հիւրը մեր կողմերը բարեհաճէ գալ»:

ՄիՄՖԻՐՈՊՈՂԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, փետրվարի 29-ին, տեղիս հայոց ուսումնարանի դահլիճում կայացաւ ծխականների ընդհանուր ժողովը ընկերու և հաստատու եկեղեցական աղքատաց հոգաբարձութեան 1903 թ.ականի հաշիւը: Ժողովին նախագահում էր բժ. Պ. Բարսեղը. ներկայ էին 37 հոգի: Հաշիւը հաստատվեց: Սակայն նրանում մի կէտ առիթ կղաւ վիճարկութեան: Տոկոսաբեր թղթեր են տրված մասնաւոր անձանց, որոնցից ստացվում է աւելի 0% քան որ և է բանկային հիմնարկութիւն է տալիս: Միականներից ունենք, հիմնվելով կանոնադրութեան այն յօդուածի վրա, որի մէջ ասված է, թէ այդ տեսակ

թղթերը պէտք է բանկային հաստատութեան մէջ գտնվեն, պահանջում էին բուէարկել հետեւալ հարցը. արդեօք յիտ առնել մասնաւոր անձանց տրված տոկոսաբեր թղթերը և զետեղել բանկում, թէ թողնել նրանց մօտ: Գաղտնի բուէարկութեամբ և երկու ձայնի առաւելութեամբ վճռվեց վերադառնալ թղթերը գետեղել փոխադարձ վարկի ընկերութեան մէջ: Մի ժամանակ և դարձեալ գաղտնի բուէարկութեամբ, լրացած լինելով աղքատաց հոգաբարձութեան անդամների պաշտօնավարութեան ժամանակը, նոր ընտրութիւն կայացաւ: Հողաբարձութեան կազմից դուրս եկած պ. Մ. Միրանեանի տեղ ընտրվեց Ա. թղթեան, միւսները պ. պ. Յ. Բուրնագեան, Յ. Սեփեան, Ն. Բէլեան և Յ. Բուշնարեան վերջնորդեցին ձայների պատկառելի մեծամասնութեամբ: Վերապատուող յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին թեքիթիկներով պ. պ. Մ. Կարապեան, Յ. Մաղուկեան, Յ. Սեփեան, Գ. Սպեղիսեան և Գ. Բուշնարեան»:

ԱՍՏՐԱԿԱՆՆԵՐ մեզ գրում են. «Փետրվարի 28-ին, տեղիս հայոց օրիորդաց ուսումնարանում ստիղի ունեցան այս ուսումնական տարվա երկրորդ աշակերտական ներկայացումը: Ոչ միայն բոլոր դերակատարները, այլ և ներկայացման նախաձեռնողները և գործով ու նրկապէս նրան նպաստողներն էին նոյն ուսումնարանի աշակերտութիւնը: Տրվեցին հայերեն լիզուով «Որտեղներ» և ռուսերեն «Переполох» մանկական պիեսները: Դերակատարներից ներկայ եղող հասարակութեան և աններին դուր եկան իրանց գեղեցիկ խաղով Է. Ասլանեան, Մ. Կարապեան և Մ. Սարգսեան աշակերտութիւնները: Ներկայացումից յետոյ տեղի ունեցան պարեր, որոնք տեղեցին մինչև գիշերվա ժամը 2-ը: Ներկայ եղող հիւրերը և անները հիւրասիրվեցին թէյով և քաղցրեղենով: Երեկոյթը ընդհանրապէս անցաւ շատ ուրախ տրամադրութեան տակ: Գտնվում ենք աշակերտութիւնների մտածած այդ գեղեցիկ գործը և ցանկանում, որ այդպիսի աշակերտական ներկայացումներ աւելի յաճախ տրվեն և պարբերաբար իւրաքանչիւր տարի»:

ԱՍՏՐԱԿԱՆՆԵՐ մեզ գրում են. «Մեր գրադարան-ընթերցարանը», իբրև սեփականութիւն Մ. Միրանեան ուսումնարանի, փակվեց մի քանի տարի առաջ: Գաղաքային վարչութիւնը, ժամաւոր աւագը, պ. Արշ. Գրիգորեան, որ հիմնադրանքից է ընթերցարանի, խնդրեց պաշտաւոր իշխանութիւնից վերաբանալ ընթերցարանը իբրև սեփականութիւն քաղաքի: Յարգվելով այդ խնդրը, թոյլատրված է բաց անել «Պուշկին» անուամբ Այժմ սկսված է գրքերի ցուցակագրութիւնը և կանոնադրութեան մշակումը: Ինչ կատարած, որ հասարակութեան մեծամասնութիւնն ուրախութեամբ սպասում է «Պուշկինեան ընթերցարանի» բացվելուն: Գաղաքային վարչութեան այս արարքը արժանի է խորին շնորհակալութեան, մանաւանդ թէ բարեհաճ է կազմել տալ 1880—1898 գաղաքային ստացած բոլոր լրագիրները և հանդէսները, առանձին հատորներով, որպէս այդ անուամբ ևս ամեն կարգաւորված ընթերցարանում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՊԱՏՐԱՊՈՂՆԵՐ ԾՈՒԲՂԸ
Եւպոսիփան Ֆրանսիական մրապարակախօսի կարագործութեամբ: Յայտնի «Revue Des deux Mondes» հանդէսի մարտի գրքի մէջ գեղեցիկ է Պիէր Լըրուա-Բոլիեի (յայտնի Անատոլ Լըրուա-Բոլիեի կրքարը) մի յօդուածը Եւպոսիփայի մասին: Նրա յօդուածը նշանակալից է, որ նա տեսակէտից, որ նա լուրջ անտեսազէտ է, հիմնադիրն է Ֆրանսիական «Economiste Français» լուրջ թիւթի և առհասարակ շատ լաւ ծանօթ է Արեւելի գործերին: Նա համեմատում է Եւպոսիփան Ֆրանսիայի հետ: Եւպոսիփան զօրք, ասում է նա, ամեն կողմից հաւասար է եւրոպական գործերին, բացի հեծեղաօրքից: Բայց նրա արտախիւրան նոյնչափ զօրք է, ինչպէս և Ֆրանսիականը: Նորակները (բեկուտները) ընտրութիւնը շատ մեծ ինամքով է կատարվում. օգիւղները—ամենքն էլ գինուրական դպրոցի ասնր են: Հետախիւրքը անխոնջ են մարշի մէջ, որին ապացոյց կարող է ծառայել 200,000 ջինրիկշէնքեր գոյութիւնը, այսինքն այն մարդկանց, որոնք կրում են իրանց մի քան Էկիպաժներ: Ինքն հեղինակը 12 ժամում 80 կիլոմետր տեղ է անցել էկիպաժի մէջ, որ տանում էին

«ՄՇԱԿ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՄԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՆԻՑ

ԿԱԶԱԼ: Համալսարանի ուսանողներից 8 հոգի կամավոր գրվեցին Հեռավոր Արևելք դաս- լու համար և մտան զերբաշար խմբի մեջ: ՏԻՆԱՅՁԻՆ: (Բէյու, գործ.) Ռուսները Նիւ- չիտանը յայտարարեցին պատերազմական գը- ռուժեան մէջ: ՎԼԱԴԻՎՈՍՏՈՎ: «Восточный Вестник»-ում երկաց մի թղթակցութիւն Մուկղէնից. «Ռու- սական ընկերութեան անտառի շահագործողու- թիւնները ետլուի արեւելքում զարգացնելու Ան- գին քանակութեան պատրաստի փայտ տոփե- լի ձեռք կապկալված անտէր թողնվեցին: Ըն- կերութիւնը և չին ու հայկոսացի փայտ մա- տակարարողներն անագին քանակութեան Անտառը բարբառաբար կտորել փչացնելու մասին տարածված բոլոր լուրերը սուտ երեւ- ցին. պահպանվել են անագին տարածութեան կուսական անխախտ անտառներ, որոնք ընկե- ռութեան մեծամասնութեան արտերկան էին»:

ՍԵՎԱՍՏՈՊՈԼ: Սկիզբով ձուլապետ Կ. Պո- լիս ուղարկեց «Ջապորոփոց»-ի նաւապետին հետեւելով բուսնապետութեան հեռագիրը: «Խընդ- րում եմ իմ և չինսօսօրցիներէ կողմից ողջու- նել «Վարկազի» և «Կորէեցի» բոլոր ժամանող ծառայողներին: Թէ՛ՄԻՐ-ՆԱՆ-ՇՈՒՐԱ: Մարտի 15-ին զգաց- վեցին երկու բաւական զօրեղ ստորեկրկեայ հարուածներ հարաւ-արեւմուտքից դէպի հիւ- սիս-արեւելեան ուղղութիւնով: ԿԱԶԱԼ: Զօրքերի հրամանատարը հիւսն- դացա թրքերի բորբոքումով: ԼՈՒՆՕՆ: (Բէյու, գործ.) Պետերբուրգի նոր դեսպան Մարգրիթին թագաւորը շնորհեց բա- րօնէտի տիտղոս: Կ. ՊՈԼԻՍ: Վտանկելի աղբիւրից եկած լու- րերի համաձայն, Բ. Դուռը համաձայնութեան եկաւ դեսպաններէ հետ այն պայմանով, որ առայժմ նշանակվին 30 օտարերկրեայ օֆիցեր- ներ և 60 ուսուցիչ-օֆիցերներ: ՎԼԱԴԻՄԻՐ: Բացվեց ուսական պատմական կրթութեանը նախնախնդրեց Կայսր Ալեք- սանդր III-ի անուան ընկերութեան Վարկազի- րեան բաժանմունքը: Ենթադրվում է բանալ ձեր գրադարաններ և ժողովրդական ընթերցա- նութիւններ սարքել: ՆԵՊՈԼ: Երէկ Վիլհելմ Կայսրը ամբողջ օրը մնաց «Հօհենցօլերն» նաւի վրա: Այսօր նա նայեց իտալական երեք պատերազմական նա- ւերը և մտածում է մարտ Գաէտա մէկնել: 16 մարտի

ԿԻՆՎ: Սօֆիայի մայր տաճարի առաջ եղած հրապարակում զօրքերի ժամանակաւոր հրա- մանատարը կատարեց զօրծող բանակի կամա- ւորներէ բնութիւնը: Նրանք բոլորը պահես- տի զօրքեր են. կերպարները ուրախ, կրտ- թիճ և քաջ են. նրանցից շատերը ինտելիգենտ են: Կամավորներն անցան հանդիսաւոր մար- շով: ԻՐԿՈՒՏՍՈՎ: Նախագաղտի մօտ կայացաւ առևտրականների խորհրդակցութիւն երկա- թուղով գործածութեան իրեր փոխադրելու հարցի մասին: ՆԻՒ-ՉՈՒՐԱ: (Բէյու, գործ.) Հիւսնապետ- ներին և օտարերկրացիներին հազարաւոր դե- ներաւ-աղիւստանտ Ալեքսեյեվի հրամանը Նիւ- Չիտանը պատերազմական գրութեան մէջ յայտարարվելու մասին: Հրամանը արդիւրում է նոյնպէս պատերազմական կոտորածից զուրս տանելը: ՆԻՒ-ՇՈՒՐԱ: Սենատի արդարադատութեան գործերի յանձնաժողովը վճռեց ընդունել այն օրինագիծը, որը մասկան վճիռ է նշանակում նախագահի, երկրի բարձրագոյն պաշտօնեա- ների և օտար զիպլոմատներ կեանքի դէմ փորձ անելու համար: ԲԵՐԼԻՆ: Զանգրեարեց հեռագիր է ստաց- վել Միուսթեան կղզու վրա եղած ցիլիւնի մա- սին: Համաձայն այդ հեռագրի, կղզու գլխաւոր քաղաքը Անգլիանի կործանվել է: Վնասները հարկում են 20 միլիոն մարկի: Ոչնչացել են 90 մարդ, որոնց թւում 13 սպիտակներ: ՊԵՏԱՎԻԻ: Աւղանան էմբիլի կղզայր Նա- րուլա-Մանը վճիռ ժամանակ բաւական լուրջ կերպով ատրճանակով վերաւորվեց իր հարա- զատ կզօր՝ Մօսամէդ Ումար-խանի ձեռքով էմբիլը աշտրութեամբ զտնվում է Բաղքալում:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔԱՆԴՐ ՔԱՄԱՆՔԱՆ Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ԻՍԱԶԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՍՏԱՆԵԱՆ

բացարձակապէս և կղի միշտ դէպի իր հալ- տակ հայերը, ամեն կողմից նպաստել է հայե- րի կրթական գործին և նոյն իսկ անցեալ տարիվանց նա խոստացել է ամեն տարի տալ Ազգային դպրոցներին 800 թուման մի որ և է ներկայացում տարւոց յետոյ: Հայ ժողովրդի համար յայտարարված էր տալ փետրվարի 21-ին Հասանապատի Ազ- գային դպրոցի թատերասրահում: Թատրօնը այդ օր լի էր ժողովրդի երկսեռ հոծ բազմու- թեամբ: Ես անկարող եմ իմ հիշատակը չար- տայտյալով: Նախ մտնում են ուսումնասիրի գաւիթը. կարգ-կանոն. ներս ես մտնում սրա- հը, երեքտական լուսաւորութիւն, կառավա- րիչներն ու հակիչներն իրանց գերում, բուֆե- տը կանոնաւոր և շատ ձուր: Թէ՛հրանում այդ պիտի կարգ-կանոն, բուֆետի ձորութիւնն ա- տաջին անգամ էի հանդիպում: Մրանում և թէ բուֆետում երևում էր ամեն բոլոր մի հո- զատար, խնամոտ և փորձաւոր ձեռքի նովա- նաւորութիւն: Գաւթում նուազում էր գլխու- րական երաժշտական խումբը: Ժիշդ ժամը 7/2-ին, ինչպէս յայտարարված էր, բացվեց վարագոյրը: Բնուր շքեղ կերպով դարագրված էր, մեծ խնամք էին տարել շորերի և գրիմի վրա: Մարում էին «Բարբուէի նախանձը»: Ընդհանուր սպաւորութիւնը բաւարար էր, տեղ-տեղ սառ: Այդ անցաւ երրորդ վօթը- վիւրը «Գամուռ կողմէր»: Դերակատարներն էին ա. Գէլօֆեան, պ. պ. Սոկրատ խան Գէլօ- ֆեան և Եղիա Յովսէփեան, ընդհանուր խա- ղից երևում էր, որ առանձնապէս լաւ ուշա- դրութիւն էին դարձրել և լաւ պատրաստվել: Շատ լաւ էր Սոկրատ խան ամուսնու դերում, աշող էր մանուսանդ հարբելու վայրկեանը, որ զուրս եկաւ կենդանի և ընկաւ: Վարագոյրն իջաւ և բուն ծախարութիւններ տեղացին: Ամենից կենդանի ու ընկաւ զուրս եկաւ վերջին վօթը վիւրը «Թաթոս և Մաթոս»: Գերա- ղանցում էին իրանց կենդանի, աշխոյժ ու ընկաւ խաղով պ. պ. Թէ՛հի Բոյանեան և Սոկ- րատ խան Գէլօֆեան, որ կատարում էին Թա- թոս և Մաթոսի դերերը: Հասարակութիւնը զոճ սրտով հեռացաւ թատրօնից: Հետեւալ օրը, փետրվարի 22-ին նոյնը կրկնեցին յատկապէս պարսիկ մեծամեծների և երօպացիների համար: Երկրորդ գիշը աւե- լացած էր: Այդ երեկոյ թատրօնը նոյնպէս ծայրէ ի ծայր լի էր: Ներկայացումն անցաւ շատ աջող, մեծ և խորին ազդեցութիւն թո- ղեց պարսիկ ժողովրդի վրա, ամենքն էլ զոճ էին և ուրախ: Ուրախալի էր մանաւանդ այն խօսքերը, որ լսվում էին պարսիկ այս կամ այն մեծաւորից, թէ մեր ժողովուրդն իրանց կրթութիւնը ստանալու են ոչ թէ երօպացի- ներից, այլ հայերից: Նոյն իսկ ինչպէս լսում ենք, պարսից բարձրագոյն դպրոցի վարչու- թիւնը խնդրել է այդ ներկայացումը կրկնել արքունական թատրօնում ի նպաստ իրանց վարժարանի: Վերջապէս ի նկատի ունենալով թէ՛հրանի հայ հասարակութեան ճաշակը և մանաւանդ, որ այդ ներկայացումները յատկապէս պատ- րաստված էին պարսիկների համար, ընտրու- թիւնը շատ աջող էր: Ընդհանուր մուտքը եր- կու ներկայացումներից գոյացաւ, չը հաշւած ծախք, 400 թուման: Ինչպէս լսում ենք, խումբն արդէն ստացել է բարձրագոյն հրաման, կրկնել օրը փետր- վարի 29-ին նոյն ներկայացումը կրկնել Ա- րեւիստապոլ Շահի պալատում: Եւսակա վերջացնելուց յետոյ լսեցի և տե- սայ նոր սպազորված յայտարարութիւն, որ նոյն ներկայացումը պարսիկ մեծամեծների խնդրանքով կրկնելու են մարտի 2-ին արքու- նական թատրօնում, դարձեալ ի նպաստ հայ ուսումնասիրանների: ***

ԱՐՏԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ԾԻՆԵՐ Կարգաւորեցին «Մշակ» վերջին համարներում, քաղելով «Новое Время» լրա- գրից, որ Սասունում նորից խողովրդիչներ են ծագել և թիւրքաց կառավարութիւնը դի- մել է Օրմանեան պատրիարքին, առաջարկե- լով յորդորել հայերին հազարաւորելու: Այժմ ի լրումն այդ տեղեկութիւնների, Պարբիզի «Temp» լրագիրը հետեւեալն է հաղորդում: Փետրվարի 5-ին, թիւրքական զօրքերը այն պատրուակով, թէ հայ գիւղացիներ են մտել Յունան գիւղը, յարձակվում են այդ գիւղի վրա, հրդեհում և հիմնադատակ անում, կոտո- րում են բնակիչներին, բնաջարում կանանց և աղջիկներին: Այժմ կանոնաւոր զօրքը և քիւրդ աշխիթները կոտորանցած են Սասունում և Մուշի գաղտնում: Երկուրը են կրում որ Հօր կոտորածները կը սկսվին:

«Daily Mail» լրագրի թղթակիցը Վէյ-Հայ- Վէյից գրում է, թէ հայկոսացիները մտադիր են ափ իջնելու Կորէա միայն 3 գիւղից, որպէս զի գործողութեան հիմնական ունեւան Պեմիանում: Գլխաւոր յարձակումը կը կատար- վի Մանչուրիայում: (Կըր.) «Times» լրագրի պատերազմական խմբա- գիրը իր յօդուածով խորհուրդ չէ տալիս Եւ- պոնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐԿՈՍԱՍՏԱՆԻՑ Թէ՛հրան, փետրվարի 23-ին Թէ՛հրանում միշտ թատրօնական գործի նա- խաճանողները եղել են ուսուցիչները: Այս տարի էլ նոր տարւոյ առիթով մանկական երեկոյթից յետոյ ուսուցչական խումբը մտա- գրվեց ներկայացումներ տալ: Երբ երկուսուսուցիչները իմացաւ ուսուցիչ- ների մտադրութիւնը, իսկոյն հաւաքվեց ու- սուցիչների շուրջը, սակայն ինչ-ինչ պատճառ- ներով ուսուցիչներին շարժուց ներկայացում- ներ տալ: Նախկին թատերասէրների խումբն էլ պատակովից, առաջ եկաւ երկու կուսակ- ցութիւն—հին և նոր թատերասէրներ: Հին պարագուկ եղաւ Աւետիս խան Դարբասեֆեան և Ազգային դպրոցների տեսուչ պ. Լ. Բարա- յան, իսկ նոր խմբինը Սոկրատ խան Գէլօֆեան: Այդ պատակուտից շատերը զօգոճ էին, որ հայերը միացեալ ոյժով չեն գործում, որ ա- մեն տեղ, ամեն մի գործում երևում է հայու- թեան պատակովի, անմարան, խողովարար, կործանիչ ոգին, այն ոգին, որ միշտ հային քննա է տուել: Սակայն կային և անձիք, որոնք աւելի օգտակար էին գտնում, որովհե- տեւ այդ բաժանումը քանից կարծիքով առաջ է բերելու մրցութիւն և յիշատի աջակց էլ եղաւ:

Երկու խմբի էլ նպատակը միևնոյնն էր. կազ- մակերպել ներկայացումներ յօգուտ ազգային դպրոցների: Պատակումն օրից սկսած երկու խումբն էլ ձեռնամուկ եղաւ թատերական գործին: Եւսուցումը կերպով սկսեցին աշխա- տել ու պատրաստվել: Հին խումբը, որ մինչև ցարդ անշարժ էր, անգործունայ, սկսեց շարժ- վել, գործել և կենդանութեան նշոյններ ցոյց տալ: Տուեց երկու հայերէն ներկայացում «Տիրայր» և «Մարվող ձրագներ»: Եւսուցչու- չիւրը հասարակութեան ինչպիսիք երկու ան- զամ կրկնվեցին: Նիւթականի կողմից անա- ջող, իսկ խաղի տեսակէտից բաւարար էր. դուրս արդէն այդ չորս ներկայացումներից գոյացաւ մօտաւորապէս 150 թուման: Փետր- վարի 28-ին հին խումբը մտնում է իր երրորդ ներկայացումը—«Թագի համար»: Իսկ նոր խումբը, որ բաղկացած է գլխաւորապէս պարսիկագետներից, թարգմանել է պարսիկերէն երեք փոքրիկ վօթը վիւրեր և պատրաստվում է: Նրանց նպատակն էր պարսիկների և երօպա- ցիներին համար տալ մի որ և է բարձր անձի հովանաւորութեամբ (patronage) մի ներկայա- ցում, բայց այդ ներկայացումը գլուխ չեկաւ պարսիկների սուգի օքերը սկսվելու պատճա- րով, ուստի և ընկերութիւնը որոշեց պատ- րօնած ներկայացումը յետաձգել և տալ ներ- կայացումը մի անգամ հայ հասարակութեան, միւս անգամ պարսիկ և երօպացիների և եր- րորդ Արեւիստապոլ Շահի պալատում, նորին մեծութեան համար, ի նշան շնորհակալութեան, որ ողորմած արեգնափայլ Շահը բարեհաճ և

երկու հոգի, հանգստանալով միայն 2 ժամ: Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները արգելի են Եւսուցչական զօրքի այդ անագին քանակութիւնից, բայց և այժմ նրա զօրքը սահմանների հետ համարում է 632,000-ի: Այդ թիւից 339,000 մարդ կարող են համարվել ներգործական, այժ, իսկ 250,000 մարդ կարող են անմիջապէս ուղարկվել Կօ- րէա: Իմանալով, թէ որպիսի արագութեամբ հայկոսացին սովորում է զենքին վարժվել, կարելի է ենթադրել, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում Եւսուցչական կարող է ափ իջնել մինչև 400,000 մարդ: Մոլայիններէ վերաբեր- մամբ, չը պէտք է մտանալ, որ նրանք միակ նաւաստիներն են ամերիկացիների հետ միա- պօնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները արգելի են Եւսուցչական զօրքի այդ անագին քանակութիւնից, բայց և այժմ նրա զօրքը սահմանների հետ համարում է 632,000-ի: Այդ թիւից 339,000 մարդ կարող են համարվել ներգործական, այժ, իսկ 250,000 մարդ կարող են անմիջապէս ուղարկվել Կօ- րէա: Իմանալով, թէ որպիսի արագութեամբ հայկոսացին սովորում է զենքին վարժվել, կարելի է ենթադրել, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում Եւսուցչական կարող է ափ իջնել մինչև 400,000 մարդ: Մոլայիններէ վերաբեր- մամբ, չը պէտք է մտանալ, որ նրանք միակ նաւաստիներն են ամերիկացիների հետ միա- պօնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները արգելի են Եւսուցչական զօրքի այդ անագին քանակութիւնից, բայց և այժմ նրա զօրքը սահմանների հետ համարում է 632,000-ի: Այդ թիւից 339,000 մարդ կարող են համարվել ներգործական, այժ, իսկ 250,000 մարդ կարող են անմիջապէս ուղարկվել Կօ- րէա: Իմանալով, թէ որպիսի արագութեամբ հայկոսացին սովորում է զենքին վարժվել, կարելի է ենթադրել, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում Եւսուցչական կարող է ափ իջնել մինչև 400,000 մարդ: Մոլայիններէ վերաբեր- մամբ, չը պէտք է մտանալ, որ նրանք միակ նաւաստիներն են ամերիկացիների հետ միա- պօնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները արգելի են Եւսուցչական զօրքի այդ անագին քանակութիւնից, բայց և այժմ նրա զօրքը սահմանների հետ համարում է 632,000-ի: Այդ թիւից 339,000 մարդ կարող են համարվել ներգործական, այժ, իսկ 250,000 մարդ կարող են անմիջապէս ուղարկվել Կօ- րէա: Իմանալով, թէ որպիսի արագութեամբ հայկոսացին սովորում է զենքին վարժվել, կարելի է ենթադրել, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում Եւսուցչական կարող է ափ իջնել մինչև 400,000 մարդ: Մոլայիններէ վերաբեր- մամբ, չը պէտք է մտանալ, որ նրանք միակ նաւաստիներն են ամերիկացիների հետ միա- պօնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները արգելի են Եւսուցչական զօրքի այդ անագին քանակութիւնից, բայց և այժմ նրա զօրքը սահմանների հետ համարում է 632,000-ի: Այդ թիւից 339,000 մարդ կարող են համարվել ներգործական, այժ, իսկ 250,000 մարդ կարող են անմիջապէս ուղարկվել Կօ- րէա: Իմանալով, թէ որպիսի արագութեամբ հայկոսացին սովորում է զենքին վարժվել, կարելի է ենթադրել, որ մի քանի ամսվայ ընթացքում Եւսուցչական կարող է ափ իջնել մինչև 400,000 մարդ: Մոլայիններէ վերաբեր- մամբ, չը պէտք է մտանալ, որ նրանք միակ նաւաստիներն են ամերիկացիների հետ միա- պօնիային մտնել Մանչուրիա: (Կըր.) «Daily Mail» լրագիրը հաղորդում է, որ եւպոնական յայտնի վաճառական Կատասիօ, կասկածվելով դաւաճանութեան մէջ, կենդանի թողվել է հողի մէջ հայկոսացիների ձեռքով: (Կըր.) Զինաստանում սկսվել են ներքին երկպա- ւակութիւններ: Պէկինից հեռագրում են, որ Կվանտի գաւառում բռնկվել է ապստամբու- թիւն, որի նպատակն է տապալել կայսրու- ղուն և ազատել կայսրին նրա աղեկցութիւ- նից: Հարաւային Չինաստանում նոյնպէս բռնկ- վել է ապստամբութիւն. այստեղ մտածում են տապալել մանչուրական հարստութիւնը և վերականգնել նախկին, բուն չինական հարս- տութիւնը: (Ք. Ա.)

Եւսուցչական զօրքի թիւը կարելի է հասցնել Ֆրանսիական զօրքի քանակութեանը: Ամեն տարի զօրակոչին ներկայանում են 20 տարե- կան 428,000 հոգի, բայց զանազան հանգա- մանքներ, գլխաւորապէս ֆինանսական դժուա- րութիւնները

